

JAVNO PREDUZEĆE "PALIĆ - LUDAŠ"

GODIŠNJI IZVEŠTAJ O KORIŠĆENJU RIBARSKOG PODRUČJA "PALIĆ – KIREŠ – LUDAŠ"

ZA 2012. GODINU

Godišnji izveštaj o korišćenju Ribarskog područja „Palić – Kireš – Ludaš“ je narativni izveštaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja ribarskim područjem „Palić – Kireš – Ludaš“ za 2012. godinu (Izveštaj o korišćenju ribarskog područja – član 19 Zakona o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda („Službeni glasnik Republike Srbije, broj 36/2009)) i realizaciji aktivnosti po Ugovoru o sufinansiranju programskih aktivnosti u skladu sa Godišnjim programom upravljanja ribarskim područjem „Palić – Kireš – Ludaš“ za 2012. godinu –Ugovor sa Pokrajinskim sekretarijatom za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine broj 130-401-2014/2012-05 od 19.09.2012. godine.

SADRŽAJ

1.	PROCENA BIOMASE I PRIRASTA RIBLJEG FONDA U RIBARSKOM PODRUČJU..	4
2.	DOZVOLjeni GODIŠnJI I DNEvNI IZLOV RIBE PO VRSTAMA	5
3.	DINAMIKA PORIBLJAVANJA RIBARSKOG PODRUČJA PO VRSTAMA I KOLIČINI RIBA,	
	VREMENU I MESTU PORIBLJAVANJA I POTREBNA NOVČANA SREDSTVA.....	5
4.	MERE I NAČIN ZAŠTITE RIBARSKOG PODRUČJA	6
5.	ORGANIZACIJA RIBOČUVARSKE SLUŽBE.....	9

1. PROCENA BIOMASE I PRIRASTA RIBLJEG FONDA U RIBARSKOM PODRUČJU

Poslednji zvanični podaci o sastavu ihtiofaune Palićkog jezera su iz 2008. godine (Pokrajinski zavod za zaštitu prirode - *Park prirode „Palić“ - Predlog za stavljanje pod zaštitu kao zaštićenog područja III kategorije – Studija zaštite*). Podaci o sastavu ihtiofaune Ludaškog jezera, rečice Kireš i kanala „Palić – Ludaš“ su takođe iz 2008. godine.

Upravljač na zaštićenom području i korisnik Ribarskog područja „Palić – Kireš – Ludaš“ raspolaže podacima koji predstavljaju rezultate analize kombinovanih istraživanja, monitoringa i praćenja stanja:

- monitoring koji su obavili stručnjaci Zavoda za zaštitu prirode Srbije u saradnji sa stručnom službom upravljača 2008. godine
- izlov alohtonih invazivnih vrsta ribe kao mera aktivne zaštite prirode (stručna služba)
- evidentiranje ulova ribolovaca (ribočuvarska služba)
- evidentiranje pomora riba (ribočuvarska služba)

U cilju boljeg praćenja stanja, upravljanja zaštićenim područjem i kreiranja planske dokumentacije (programi i planovi koji se odnose kako na zaštićeno područje, tako i na Ribarsko područje „Palić – Kireš – Ludaš“), neophodno je da kao korisnik i upravljač posedujemo validne - aktuelne podatke o kvalitativnom i relativnom kvantitativnom sastavu ribljeg fonda. U tom cilju su potraživani uslovi zaštite prirode Pokrajinskog zavoda za zaštitu prirode za probni izlov (izlov u naučno – istraživačke svrhe). Zvaničan odgovor još uvek nismo dobili.

1.1. Praćenje stanja – pojedinačna uginuća i pomori riba

- Tokom jula meseca 2012. godine na južnom delu Ludaškog jezera su evidentirana sporadična uginuća štuke (*Esox lucius*) iz familije Esocidae, pojedinačni primerci – počev od 09.07.2012. do kraja meseca. O uginuću je naknadno obaveštena nadležna inspekcijska služba.
- Početkom avgusta je ribočuvarska služba evidentirala uginuće oko 100 jedinki šarana (*Cyprinus carpio*), u proseku, težine oko 1 kilogram, na severozapadnom i zapadnom delu Ludaškog jezera. Primećeni su i znatno krupniji primerci, prema slobodnoj proceni ribočuvara, do oko 7 kilograma.
- U samom kanalu nizvodno od Slanog jezera, kao i na ušću kanala u Ludaško jezero u poslednje vreme dolazi do sve češćeg uginuća riba, najviše u letnjem periodu, kada zbog razlaganja otpadnih voda dolazi do nedostatka kiseonika. Sporadični pomori su evidentirani od 22. juna 2012. godine (oko 500 jedinki srebrnog karasa (*Carassius auratus*)) do kraja jula. Kanal je na svojoj deonici od Krvavog jezera do ulaska u Specijalni rezervat prirode „Ludaško jezero“ delom izmuljen (izmuljavanje je obavilo VDP DTD „Severna Bačka“ u skladu sa uslovima zaštite prirode).

1.2. Praćenje stanja – alokacija riba

Tokom 2012. godine je evidentirano isušivanje rečice Kireš na nekim deonicama u okviru ribarskog područja. Izostanak padavina i veoma visoke temperature tokom letnjih meseci dovele su do pojave vrlo nepovoljnih uslova za životne zajednice - neke vrednosti fizičko-hemijskih parametara su bile blizu pesimálnih za većinu organizama. Ribočuvarska služba je u isušenom koritu rečice Kireš evidentirala prisustvo vrste *Misgurnus fossilis* – čikov, iz familije Cobitidae. Jedinke su uz nadzor stručne službe upravljača alocirane u delove istog ekosistema sa sličnim uslovima staništa. Alocirano je oko 150 jedinki i o aktivnosti je naknadno obaveštena nadležna inspekcijska služba.

Na teritoriji celokupnog ribarskog područja „Palić – Kireš – Ludaš“ može da se konstataže sledeće:

- Na osnovu postojećih podataka, možemo da zaključimo da se ihtiofauna pojavljuje sa malim brojem predstavnika. U narednoj godini je planirano da se preduzmu obimnija istraživanja i da stručna kuća obavi probni izlov na celom ribarskom području. Na taj način ćemo dobiti validne podatke o kvalitativnom i relativnom kvantitativnom sastavu ribljeg fonda.
- Pomori riba, koji se sporadično dašavaju u celom sistemu tokom letnjih meseci, nastaju usled nepovoljnih vrednosti biotičkih i abiotičkih faktora za živi svet. Budući da je tokom 2012. godine evidentirana suša na celom području, smanjeni nivo vode, visoka temperatura i nedovoljna količina rastvorenog kiseonika u vodi, uslovili su da se pomori dogode na tačkama na kojima su i očekivani: nizvodno od Slanog jezera i na ušću kanala „Palić – Ludaš“ u Ludaško jezero, kao i na južnom delu Ludaškog jezera, gde je drastično opao nivo vode u letnjim mesecima (na nekim delovima je to bilo i ispod 20 cm).

2. DOZVOLJENI GODIŠNJI I DNEVNI IZLOV RIBE PO VRSTAMA

Budući da sanacione mere na vodama ribarskog područja nisu sprovedene i da nije dostignut zadovoljavajući ekološki status i poboljšanje kvaliteta vode, ni tokom 2012. godine se nije pristupilo reviziji dozvoljenog izlova riba po vrstama. Određeno je bilo samo ograničenje na godišnji izlov šarana (*Cyprinus carpio*) za celo ribarsko područje i to na 70 tona. Ovo ograničenje se ispoštovalo (podaci na osnovu terenskih beleški ribočuvara).

3. DINAMIKA PORIBLJAVANJA RIBARSKOG PODRUČJA PO VRSTAMA I KOLIČINI RIBA, VREMENU I MESTU PORIBLJAVANJA I POTREBNA NOVČANA SREDSTVA

Zbog lošeg ekološkog statusa voda na ribarskom području, a u skladu sa Programom upravljanja ribarskim područjeim za period 2010-2019. godine i Godišnjim programom upravljanja, nije se ni planiralo poribljavanje na teritoriji ribarskog područja „Palić – Kireš – Ludaš“.

S obzirom da se stanje kvaliteta voda ribarskog područja nije popravilo – nisu omogućeni ni uslovi za reprodukciju, rast i razvoj ribljeg fonda.

Zbog svega navedenog, upravljač i korisnik ribarskog područja nije doneo detaljan Program poribljavanja u saradnji sa svim relavantnim institucijama.

4. MERE I NAČIN ZAŠTITE RIBARSKOG PODRUČJA

Zaštita ribarskog područja odvija se na osnovu Zakona o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda („Službeni glasnik RS, br. 36/2009), Zakona o zaštiti prirode („Službeni glasnik RS, br. 36/09 i 88/10), Uredbe o zaštiti Specijalnog rezervata prirode „Ludaško jezero“ (Sl. glasnik RS broj 30/06), Odluke o zaštiti Parka prirode „Palić“ ("Službeni list opštine Subotica", br. 8/96, 43/02 i 16/03), Studije zaštite Parka prirode „Palić“ - Predlog za stavljanje pod zaštitu kao zaštićenog područja III kategorije -Pokrajinski zavod za zaštitu prirode, kao i ostalim propisima vezanim za upravljanje zaštićenim područjima.

4.1. Praćenje kvaliteta vode i mulja

Na osnovu Ugovora, Zavod za javno zdravlje Subotica je obavljao kontinuirano praćenje kvaliteta vode jezera Palić mesečnom dinamikom, a analize kvaliteta mulja su rađene po potrebi. Monitoring ostalih vodenih površina na ribarskom području je rađen sezonskom dinamikom i po potrebi. Program praćenja kvaliteta vode i mulja se finansirao iz budžeta Grada Subotice.

Svi izveštaji nadležne službe se nalaze na internet prezentaciji lokalne samouprave – Grad Subotica: <http://www.subotica.rs/sr/5707/voda>

4.2. Praćenje osnovnih parametara

Stručna služba Upravljača je pratila sledeće parametre: vodostaj, temperaturu vode i vazduha, rastvoreni kiseonik u vodi i pH vrednost. Na području Palićkog jezera parametri su se pratili dnevnom dinamikom, a na ostalom delu ribarskog područja – nedeljnom dinamikom, a po potrebi češće. Svi podaci o izmerenim parametrima postoje u dokumentaciji korisnika ribarskog područja.

Praćeno je stanje voda, naročito održavanje nivoa voda u zimskom i letnjem periodu u koordinaciji sa VDP DTD „Severna Bačka“. Zbog velike suše u toku letnjih meseci, pristupilo se upumpavanju vode iz akumulacije Velebit, preko kanala „Tisa - Palić“ u jezero Palić. Upumpavanje vode se realizovalo u prve tri nedelje avgusta meseca. Upumpano je oko 500.000 m³ vode u jezero Palić. Kontrolisano je čišćenje kanala Palić-Ludaš u delovima koji prolaze kroz Rezervat, naročito sprovođenje uslova zaštite prirode izdatih VDP DTD „Severna Bačka“ za ovu aktivnost.

Upravljač je dnevnom dinamikom pratio vodostaj jezera Palić i obaveštavao VDP DTD „Severna Bačka“ i Gradsku upravu. Tokom cele godine je uklanjana mehanička nečistoća na prelivima (IV sektor jezera Palić i Krvavo jezero), radi nesmetanog protoka vode.

4.3. Uklanjanje mehaničkih nečistoća

Stalna aktivnost korisnika - obavljala se prema potrebi. Aktivnosti su obuhvatale iznošenje čvrstog otpada iz jezera i kanala (pet ambalaža i drugi otpad koji dospeva u vodu i na obalu). Otpad se sakuplja u džakove, stavlja na čamce, iznosi iz jezera i odnosi na deponiju. Takođe, tokom prolećnih i jesenjih meseci, iz jezera i kanala je uklanjano suvo lišće i grane, kako bi voda mogla nesmetano da protiče u celom sistemu. Biomasa je odnošena na kompostiranje.

Tokom letnjih meseci su se dešavali sporadični pomori riba na delu ribarskog područja – Ludaško jezero i kanal „Palić – Ludaš“ (inspekcijska služba je uredno obaveštavana o uginućima). Uginule jedinke su sakupljane sa vodene površine i skladištene na odgovarajući način.

4.4. Uklanjanje submerzne vegetacije

Uklanjanje submerzne vegetacije u toku letnje sezone Upravljač i korisnik je obavljao kontinuirano, isključivo na lokacijama koje su predviđene za kupanje (Muški i Ženski šstrand) na jezeru Palić, kao i uz obalu u zatonima, gde se, praktično stvara debeo nanos uginulih biljaka i gde one počinju da trule. Od nanosa submerzne vegetacije su se čistili i prelivи (rešetke) između sektora jezera i na delu Krvavog jezera prema kanalu „Palić-Ludaš“. Aktivnosti na uklanjanju submerzne vegetacije su se značajno smanjile u odnosu na prethodne godine i sprovode se samo na mestima gde to narušava atraktivnost jezera Palić (u turističkom smislu) i protok vode u sistemu. Smanjenje uklanjanja submerzne vegetacije ima za cilj da se uspostavi ekološka ravnoteža u sistemu – omogući submerznoj vegetaciji da ona obavlja fotosintezu na račun cijanobakterija i algi.

4.5. Zimska seča trske

Deo obalnih tršćaka u III i manjim delom u II sektoru jezera Palić se tokom zimskog perioda sekut. To je tradicionalan način korišćenja trske. Ove godine je aktivnost sprovodilo preduzeće, a malim delom se uključivalo lokalno stanovništvo, kao tehnika kolaborativnog upravljanja u zaštićenom području. U periodu januar – februar 2012. godine – kada su se stekli uslovi za ove aktivnosti – posećeno je oko 9 ha trske i to:

- IV sektor jezera Palić – na potesu od Muškog štranda do Malog pojila (uključujući i Malo pojilo) – pokošeno je na oko 7 ha - koristio se trimer (ručna kosačica); Žuta obala – koristio se trimer
- III sektor jezera Palić - lokalitet – „kod Večernješ salaša“ – pokošena je trska na površinu od oko 1 ha – kosilo se traktorom, ali su aktivnosti prekinute jer uslovi nisu bili adekvatni

Na području Ludaškog jezera, u okviru Specijalnog rezervata prirode „Ludaško jezero“ se takođe sprovodila seča trske u okviru Programa upravljanja tršćacima za 2011/2012. godinu.

Sve aktivnosti su rađene u skladu sa uslovima zaštite prirode Pokrajinskog zavoda za zaštitu prirode.

4.6. Pravljenje „odušaka“ na ledu

Pored standardnih mera na održavanju vodostaja u celom sistemu (ribarsko područje „Palić – Kireš – Ludaš“), u zimskom periodu (prvi meseci 2012. godine) je rađeno otvaranje odušnih otvora na ledu u blizini prirodnih zimovnika riba. Odušni otvori su pravljeni kako bi se eliminisali gasovi, koji su zbog sloja leda na površini jezera, prisutni u znatno većoj koncentraciji od optimalne, a koja bi dovela do poremećaja u metaboličkim procesima živog sveta u jezeru, čak i do uginuća pojedinih grupa organizama.

Odušni otvori su pravljeni na jezeru Palić u otežanim uslovima, budući da se između sloja leda i snega nalazio sloj vode. Odušci su pravljeni u razmacima od oko 30 metara i to sledećom dinamikom:

- Do 10.02.2012. godine vodena površina jezera Palić nije bila u celosti prekrivena ledom. Iz tog razloga nije bilo opasnosti po živi svet jezera. Nakon 11.02.2012. godine dolazi do naglog zahlađenja sa snežnim padavinama i samim tim i do zamrzavanja celokupne površine jezera.
- 14.02.2012. godine debljina leda je oko 30 cm, a od toga je samo polovina prozirna (koja omogućuje čvrstinu leda). Ovakvo stanje je dozvolilo da se otpočnu radovi isecanja odušaka (odušnih otvora) na jezeru.
- 21.02.2012. godine debljina leda je i dalje 30 cm i to je pričinjavalo velike teškoće kod seče leda. Otvoreno je 15 novih otvora i popravljeni stari koji su se zaledili. Radna ekipa je bila tročlana, a od tehničkih sredstava je bila korištena motorna testera.
- 22.02.2012. -izvršen je obilazak III i IV sektora jezera Palić i ustanovljeno je da je kod preliva ustave ta dva sektora, bez leda oko 200 m² površine. Voda je nepromenjene boje i nepromenjenog mirisa, bez eventualnih znakova koji bi odavali prisustvo otrovnih gasova u većoj količini (NH₃ i H₂S). Toga dana je ispišano 15 odušaka i prilikom njihovih otvaranja nisu primećene promene na vodi. Debljina leda je i dalje 30 cm.
- 23.02.2012. – četvrtak – nastavljeni su radovi na otvaranju novih odušaka i postpepenom udaljavanju od obale, tj. prema sredini jezera Palić. Isečeno je 20 novih otvora i nije primećeno da postoje neke značajnije promene ispod površine leda; na ustavama između III i IV sektora bez značajnijih zapažanja.
- 24.02.2012. – petak – debljina leda se naglo smanjuje, prosečna je 12 cm. Isečeno je 5 novih otvora na ledu. Debljina leda od 12 cm nije dovoljno bezbedna za radove na ledu - radovi su prekinuti. Izvršena je kontrola na nasipima između III i IV sektora i između IV sektora i Omladinskog jezera. Nisu primećene promene u boji i mirisu vode, koje bi ukazivale na moguće uginuće ribe.
- Tokom kontrola nisu uočene značajnije promene koje bi ukazivale na moguća uginuća ribe. U ovom periodu nije bilo kolebanja tj. oscilacija nivoa vode tako da se kretala oko 101,95 m.

Sve aktivnosti je realizovala ribočuvarska služba Korisnika ribarskog područja, uz koordinaciju sručne službe Upravljača na zaštićenom području. Po potrebi su angažovani radnici drugog sektora preuzeća. Aktivnosti su se odvijale u skladu sa Planovima i Programima upravljanja na zaštićenim područjima, kao i sa Programima upravljanja ribarskim područjem.

4.7. Obeležavanje ribarskog područja

Ribarsko područje „Palić – Kireš – Ludaš“ je početkom 2010. godine adekvatno obeleženo u skladu sa Pravilnikom o načinu obeležavanja ribarskog područja (Službeni glasnik Republike Srbije broj 36/09).

Table su održavane tokom cele godine (evidentirana je jedna izvala, a neke su oštećene bojom). Table su vraćene na svoje mesto i očišćene – nije bilo potrebe za zamenom.

4.8. Saradnja sa nadležnim institucijama

- Saradnja sa nadležnim ustanovama i službama je stalna aktivnost Upravljača. Pored institucija na gradskom, pokrajinskom i republičkom nivou, Upravljač ostvaruje dobru saradnju sa zaštićenim prirodnim dobrima i drugim ribarskim područjima. I ove godine je održano više sastanaka sa zainteresovanim subjektima - vid kolaborativnog upravljanja zaštićenim područjem (Gradska uprava, vodoprivreda, Pokrajinski zavod za zaštitu prirode, VDP DTD „Severna Bačka“) oko potrebnih promena režima voda u sistemu Palić – Krvavo jezero – kanal „Palić – Ludaš“ - Ludaš i u sklopu pripremnih Studija za sanaciju Palića (oba jezera su povezana).

Saradnja sa korisnicima prostora sa idejom ostvarivanja ciljeva zaštite i organizovanja zajedničkih aktivnosti realizovana je sa:

- „Park Palić“ DOO - oko korišćenja i aktivnosti unutar zaštićenog područja
- Mesnom zajednicom „Palić“
- Udruženjem sportskih ribolovaca Grada Subotice (podrške za takmičenja na IV sektoru)
- VDP DTD „Severna Bačka“ i drugim korisnicima prostora

4.9. Razvoj rekreativnog ribolova

Razvoj rekreativnog ribolova, sportskog ribolova i sportskog ribolovnog turizma korisnik je sprovodio u saradnji sa Savezom sportskih ribolovaca Subotice kroz podršku organizovanja takmičenja u rekreativnom ribolovu na sekcijском, opštinskem, pokrajinskom i državnom nivou kao i nekoliko međunarodnih takmičenja u sportskom ribolovu.

Ribočuarska služba je u kontinuitetu kontrolisala sportski ribolov na za to predviđenim lokacijama i distribuisala godišnje i dnevne dozvole za rekreativni ribolov. U toku sezone je distribuirano ukupno 1101 godišnjih (809 seniorskih, 192 povlašćenih i 100 za invalide)* na celom Ribarskom području „Palić – Kireš – Ludaš“, a na području Parka prirode „Palić“ je distribuirano 67 dnevnih i 9 doplatnih dozvola.

* Kategorija: seniorske ribolovne dozvole – odrasli; povlašćene – žene, deca i stariji od 65 godina života; invalidi – osobe sa preko 70% invaliditeta

5. ORGANIZACIJA RIBOČUVARSKE SLUŽBE

Javno preduzeće „Palić – Ludaš“ –raspolaze sa ribočuarskom službom i službom čuvara prirode na zaštićenim prirodnim dobrima, koja obavlja poslove nadzora i čuvanja na teritoriji Ribarskog područja „Palić – Kireš – Ludaš“. Ribočuarska služba ima tri čuvara prirode u stalnom radnom odnosu (čuvari na području Specijalnog rezervata prirode „Ludaško jezero“ i Parka prirode „Palić“) i tri čuvara prirode na zaštićenim područjima sa zakonski propisanim licencama za ribočuvare, koja obavljaju i poslove ribočuvara. U obavljanju službe, čuvar – ribočuvar je tokom godine kontrolisao sprovođenja pravila unutrašnjeg reda, obavljao poslove čuvanja ribarskog područja (redovno vodio dnevnik obilazaka, beležio nepravilnosti i zapisnički konstatovao nelegalne radnje).

Tokom godine je ribokradicama oduzeto četiri ribolovačka štapa sa mašinicama (u aprilu mesecu) i jedan čamac (jul mesec). Organizovano je više vanrednih kontrola (noćnih i dnevnih), u kojima su angažovani svi čuvari i ribočuvari. Nisu konstatovani nedozvoljeni alati, oprema i sredstva.

6. REALIZACIJA AKTIVNOSTI PO UGOVORU BROJ 130-401-2014/2012-05

Rok za realizaciju aktivnosti po Ugovoru o sufinansiranju programskih aktivnosti u skladu sa Godišnjim programom upravljanja ribarskim područjem „Palić – Kireš – Ludaš“ za 2012. godinu – Ugovor sa Pokrajinskim sekretarijatom za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine broj 130-401-2014/2012-05 od 19.09.2012. godine je 31. maj 2013. godine.

Do sada su realizovana tekuća ulaganja – opremljena je ribočuvarska služba – kupljena je terenska oprema, a kapitalna ulaganja su samo delimično realizovana.

Izveštaj po Ugovoru – narativni i finansijski ćemo dostaviti Sekretarijatu u skladu sa navedenim Ugovorom.